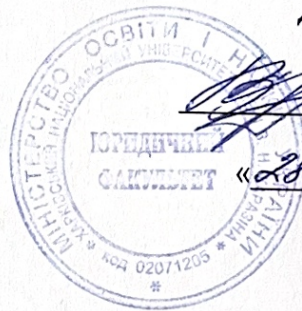

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

 Віталій СЕРЬОГІН

«28» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОРІВНЯЛЬНІ РЕЧОВІ ПРАВА

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право
спеціальність - D9 Міжнародне право
освітня програма - Міжнародне право
вид дисципліни - за вибором
факультет - юридичний

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету
28 серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Гужва Антон Миколайович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного
факультету

Протокол № 19 від 26 червня 2025 року

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін

Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Міжнародне право»

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
«Міжнародне право»

Ліна ФОМІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2025 року, № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Порівняльні речові права» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності D9 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які мають поглиблені знання в сфері речових правовідносин, необхідні практичні навички для вирішення конкретних практичних завдань; здатні самостійно орієнтуватись у сучасних речових правовідносинах, вирішувати поставлені перед ними завдання в рамках своєї професійної компетенції.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3 Кількість кредитів - 4

1.4 Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
Самостійна робота, у тому числі	
72 год.	108 год.
Індивідуальне завдання	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК07. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного публічного і міжнародного приватного права, права Європейського Союзу, національного права України та права інших держав; прогнозувати і оцінювати юридичні ризики зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних ініціатив та шляхи їхньої мінімізації.

СК08. Здатність вести дискусію і дебати з міжнародно-правових та загальною юридичних питань, готувати справи до розгляду в українських, закордонних, міжнародних судах і арбітражах.

СК12. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми в міжнародно-правовій та національно-правовій діяльності.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

РН 05. Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантно іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.

РН 06. Забезпечувати юридичний супровід захисту прав, відстоювання інтересів фізичних і юридичних осіб, національних інтересів держави України за допомогою міжнародних та національних правових механізмів у сфері міжнародних публічних і міжнародних приватних відносин.

РН 07. Використовувати практику Європейського суду з прав людини, інших міжнародних судових та арбітражних органів, міжнародних організацій та інших договірних органів, теоретичні знання з міжнародного права і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних цілях.

РН 10. Вільно комунікувати з професійних питань державною та іноземною(ими) мовою (ами) усно та письмово, фахово використовувати юридичну термінологію

РН 15. Використовувати сучасні цифрові технології, здійснювати збирання з різних джерел, систематизацію та аналіз інформації щодо міжнародних і національних правових процесів і явищ.

РН 19. Самостійно визначати освітні цілі та траєкторії навчання, знаходити необхідні для цього освітні ресурси.

1.8. Пререквізити: Теорія держави та права.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Речі як об'єкти цивільних прав, система речових прав та право власності як центральний інститут приватного права.

Тема 1. Поняття і система речових прав

Поняття речового права. Його ознаки. Розмежування речових і зобов'язальних прав. Система речових прав у римському праві. Рецепція римських юридичних конструкцій речових прав у праві України та праві зарубіжних країн. Система законодавства України про речові права. Система речових прав у цивільному праві України. Класифікації речових прав. Право оперативного управління і право господарського відання як речові права.

Тема 2. Речі як об'єкти речових прав

Поняття речі. Класифікація речей. Речі рухомі та нерухомі. Державна реєстрація прав на нерухомі речі. Речі подільні та неподільні. Речі, визначені індивідуальними або родовими ознаками. Речі споживні та неспоживні. Головна річ та приналежність речі. Складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи. Майно. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Цінні папери. Об'єкти віртуальної власності.

Тема 3. Право власності: загальні положення

Теорії правової природи права власності та їх втілення у законодавстві зарубіжних країн. Поняття права власності. Зміст права власності. Суб'єкти права власності.

Здійснення права власності. Непорушність права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Первинні та похідні підстави набуття права власності. Підстави припинення права власності.

Тема 4. Спільна власність. Довірча власність. Захист права власності

Визначення спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності. Поняття та види права спільної сумісної власності. Характеристика та види сумісної власності. Переважне право купівлі частки в праві спільної часткової власності. Поняття та види права спільної сумісної власності. Право спільної часткової та сумісної власності подружжя. Поділ та виділення майна учасника спільної власності. Припинення права спільної власності. Звернення стягнення на частку в майні, що є спільною частковою або спільною сумісною власністю. Довірча власність: поняття, проблеми правового регулювання. Досвід зарубіжних країн щодо законодавчого закріплення права довірчої власності. Засоби захисту права власності. Самозахист. Превентивний захист. Віндикаційний позов. Особливості віндикації грошей та цінних паперів. Негаторний позов (підстави, зміст, умови). Визнання права власності. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності. Відшкодування шкоди, завданої власникові.

Розділ 2. Володіння та права на чуже майно, обмеження права власності, загальні відомості про правове регулювання речових прав у зарубіжних країнах.

Тема 5. Володіння. Захист добросовісного набувача

Володіння у римському праві. Посесорний захист у Стародавньому Римі. Концепція володіння у Цивільному кодексі України. Право володіння чужим майном. Виникнення і припинення права володіння. Захист володіння. Набувальна давність та її умови. Добросовісність володіння і набувальна давність. Поняття і значення добросовісності набувача від неуповноваженої особи. Захист добросовісного набувача за цивільним правом України. Поняття добросовісного володіння. Право власника на витребування майна від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні майна з чужого незаконного володіння.

Тема 6. Речові (предіальні) сервітути.

Правова природа сервітуту та історія розвитку правового регулювання сервітутів. Поняття речового сервітуту. Класифікація речових сервітутів. Правове регулювання сервітутів у праві зарубіжних країн. Земельні сервітути. Підстави встановлення сервітутів: договір, заповідальний відказ, судові рішення. Захист сервітутів. Підстави припинення сервітутів. Міські сервітути, негативні сервітути та їх правове регулювання у праві зарубіжних країн.

Тема 7. Особисті сервітути. Узуфрукт.

Історія виникнення узуфрукту та інших особистих сервітутів. Поняття узуфрукту у цивільному праві зарубіжних країн. Практика застосування. Правове регулювання особистих сервітутів у праві України. Способи встановлення сервітуту. Договір про встановлення сервітуту: його істотні умови та особливості. Право проживання осіб у приміщенні на правах членів сім'ї власника. Судова практика щодо встановлення та захисту особистих сервітутів.

Тема 8. Суперфіцій та емфітевзис як права на чужу земельну ділянку.

Правова природа емфітевзису. Правове регулювання емфітевзису у праві України та права зарубіжних країн. Відмежування емфітевзису від оренди. Суперфіцій як право забудови чужої земельної ділянки. Правове регулювання суперфіцію у праві зарубіжних

країн. Особливості встановлення суперфіцію договором та через заповіт. Розмежування договору про встановлення суперфіцію та договору оренди земельної ділянки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Речі як об'єкти цивільних прав, система речових прав та право власності як центральний інститут приватного права												
Тема 1. Поняття і система речових прав	15	4	2			9	10					20
Тема 2. Речі як об'єкти речових прав	15	4	2			9	12	2				20
Тема 3. Право власності: загальні положення	15	4	2			9	10	2	2			20
Тема 4. Спільна власність. Довірча власність. Захист права власності	15	4	2			9	12					20
Разом за розділом 1	60	16	8			36	60	4	2			80
Розділ 2. Володіння та права на чуже майно, обмеження права власності, загальні відомості про правове регулювання речових прав у зарубіжних країнах												
Тема 5. Володіння. Захист добросовісного набувача	15	4	2			9	10		2			7
Тема 6. Речові (предіальні) сервітути.	15	4	2			9	14	2				7
Тема 7. Особисті сервітути. Узуфрукт.	15	4	2			9	12					7
Тема 8. Суперфіцій та емфітевзис як права на чужу земельну ділянку.	15	4	2			9						7
Разом за розділом 2	60	16	8			36	90	4	2			28
Усього годин	120	32	16			72	90	8	4			108

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Поняття і система речових прав	4	
2.	Речі як об'єкти речових прав	4	
3.	Право власності: загальні положення	4	2
4.	Спільна власність. Довірча власність. Захист права власності	4	
5.	Володіння. Захист добросовісного набувача	4	
6.	Права на чужі речі	4	2
7.	Межі та обмеження права власності	4	
8.	Правове регулювання речових прав у зарубіжних країнах	4	
	Усього	16	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Поняття і система речових прав (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	20
2.	Тема 2. Речі як об'єкти речових прав (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	20
3.	Тема 3. Право власності: загальні положення (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	20
4.	Тема 4. Спільна власність. Довірча власність. Захист права власності (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	20
5.	Тема 5. Володіння. Захист добросовісного набувача (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	7
6.	Тема 6. Права на чужі речі (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	7
7.	Тема 7. Межі та обмеження права власності (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	7
8.	Тема 8. Правове регулювання речових прав у зарубіжних країнах (опрацювати додаткову літературу за темою)	9	7
Усього		72	108

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені робочим навчальним планом.

7. Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності педагога і студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності.

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;
2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);
3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу. Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти. Застосовується вхідний контроль з метою з'ясування рівня знань студентів з дисциплін, які є базовими для вивчення даної. Проводиться на початку вивчення дисципліни шляхом усного опитування або експрес-контролю (тестування).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському аудиторному занятті у формі усного опитування, виступів студентів, написання та захисту рефератів, контрольних робіт. Поточний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести.

По закінченню вивчення курсу проводиться залік у формі письмової залікової роботи, яка може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Перелік питань до заліку

1. Поняття речового права. Ознаки речового права.
2. Розмежування речових і зобов'язальних прав.
3. Система речових прав у римському праві.
4. Рецепція римських юридичних конструкцій речових прав у праві України та праві зарубіжних країн.
5. Система законодавства України про речові права.
6. Система речових прав у цивільному праві України.
7. Класифікації речових прав.
8. Поняття речі. Класифікація речей.
9. Речі рухомі та нерухомі. Державна реєстрація прав на нерухомі речі.
10. Речі подільні та неподільні. Речі, визначені індивідуальними або родовими ознаками.
11. Речі споживні та неспоживні. Головна річ та приналежність речі.
12. Складові частини речі. Складні речі.
13. Продукція, плоди та доходи. Майно.
14. Підприємство як єдиний майновий комплекс.
15. Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Цінні папери.
16. Об'єкти віртуальної власності.
17. Теорії правової природи права власності та їх втілення у законодавстві зарубіжних країн.
18. Поняття права власності. Зміст права власності.
19. Суб'єкти права власності.
20. Здійснення права власності.
21. Непорушність права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.
22. Право приватної власності.
23. Право державної власності.
24. Право комунальної власності.
25. Первинні та похідні підстави набуття права власності.
26. Підстави припинення права власності.
27. Визначення спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності.
28. Поняття та види права спільної сумісної власності. Характеристика та види сумісної власності.
29. Переважне право купівлі частки в праві спільної часткової власності. Поняття та види права спільної сумісної власності.
30. Право спільної часткової та сумісної власності подружжя.

31. Поділ та виділення майна учасника спільної власності.
 32. Припинення права спільної власності.
 33. Звернення стягнення на частку в майні, що є спільною частковою або спільною сумісною власністю.
 34. Довірча власність: поняття, проблеми правового регулювання.
 35. Досвід зарубіжних країн щодо законодавчого закріплення права довірчої власності.
 36. Засоби захисту права власності.
 37. Самозахист. Превентивний захист.
 38. Віндикаційний позов. Особливості віндикації грошей та цінних паперів.
 39. Негаторний позов (підстави, зміст, умови).
 40. Визнання права власності.
 41. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності.
- Відшкодування шкоди, завданої власникові.
42. Володіння у римському праві.
 43. Посесорний захист у Стародавньому Римі.
 44. Концепція володіння у Цивільному кодексі України. Право володіння чужим майном.
 45. Виникнення і припинення права володіння.
 46. Захист володіння.
 47. Набувальна давність та її умови. Добросовісність володіння і набувальна давність.
 48. Поняття і відмінність добросовісності набувача від неуповноваженої особи.
 49. Захист добросовісного набувача за цивільним правом України.
 50. Право власника на витребування майна від добросовісного набувача.
- Розрахунки при витребуванні майна з чужого незаконного володіння.
51. Правова природа сервітуту та історія розвитку правового регулювання сервітутів.
 52. Поняття речового сервітуту. Класифікація речових сервітутів.
 53. Правове регулювання сервітутів у праві зарубіжних країн.
 54. Земельні сервітути.
 55. Підстави встановлення сервітутів: договір, заповідальний відказ, судові рішення.
 56. Захист сервітутів.
 57. Підстави припинення сервітутів.
 58. Міські сервітути, негативні сервітути та їх правове регулювання у праві зарубіжних країн.
 59. Історія виникнення узупругу та інших особистих сервітутів.
 60. Поняття узупругу у цивільному праві зарубіжних країн. Практика застосування.
 61. Правове регулювання особистих сервітутів у праві України. Способи встановлення сервітуту.
 62. Договір про встановлення сервітуту: його істотні умови та особливості.
- Право проживання осіб у приміщенні на правах членів сім'ї власника.
63. Судова практика щодо встановлення та захисту особистих сервітутів.
 64. Правова природа емфітевзису.
 65. Правове регулювання емфітевзису у праві України та права зарубіжних країн. Відмежування емфітевзису від оренди.
 66. Суперфіцій як право забудови чужої земельної ділянки.
 67. Правове регулювання суперфіцію у праві зарубіжних країн.
 68. Особливості встановлення суперфіцію договором та через заповіт.
 69. Розмежування договору про встановлення суперфіцію та договору оренди

земельної ділянки.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль								Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Залік	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8				
$\sum 40$								20	60	40	100

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної та залікової робіт

Контрольна та залікова роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань, екзаменаційна робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має чотири варіанти відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90–100	зараховано
70–89	зараховано
50–69	зараховано
1–49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Майданик Р. А. Речове право : підручник. К.: Алерта, 2019. 1102 с.

Допоміжна література

1. Бандурка О. О. Взаємозв'язок свободи і власності та перспективи їх розвитку. *Право і суспільство*. 2005. № 2. С. 86-91.
2. Безсмертна Н. Публічність як один із принципів речових прав на нерухоме майно. *Право України*. 2005. № 6. С. 47-50.
3. Блага І. Обмеження права власності (з історії проблеми). *Право України*. 2000. № 1. С. 121-124.
4. Бондарев Е. М. Власність і право власності. *Науковий вісник Дніпропетровського юрид. ін.-ту МВС України*. 2000. № 1. С. 155-160.
5. Братисюк М. Власність як чинник розвитку правової реальності. *Підприємство, господарство і право*. 2004. № 5. С. 3-7.

6. Венедіктова І. В. Договір довічного управління майном в Україні. Х.: Консум, 2003. 173 с.
7. Венедіктова І. В. Історія виникнення і становлення інститут речових прав на чуже майно. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*, Сер. Право. 2007. № 757. С. 75-80.
8. Гейнц Р. М. Речові права за законодавством Франції. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2017. № 6. С. 89-92.
9. Дзера О. В. Розвиток права власності громадян в Україні. К., 1996.
10. Дмитренко В. Ю. Співвідношення категорій «абсолютне право» та «речове право». Юридичні питання молодих вчених: Зб. матеріалів Всеукр. наук. конф., 23-24 квітня. К.: НПУ імені Драгоманова, 2004. С. 348-350.
11. Домашенко М. В., Рубаник В. Є. Власність і право власності. Х., 2002.
12. Донченко О. П. Право власності як форма реалізації свободи. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту*. 2006. Вип. 365. С. 30-34.
13. Жилінкова І. Поняття правового режиму майна подружжя. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 2: С. 156-164.
14. Закорецька Л. Види прав на чужі речі: порівняльний аналіз за римським приватним правом та сучасним цивільним законодавством. *Право України*. 2007. № 8. С. 104-107.
15. Івершенко Л. Теорії власності. *Підприємство, господарство і право*. 2007. № 5. С. 3-5.
16. Кара В. Речові права на чуже майно. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2004. № 2. С. 66-67.
17. Карнишова Є. М. До питання щодо класифікації підстав набуття права власності. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. 2006. Вип. 31. С. 286-289.
18. Коссак В. Колізійні норми речового права та їх уніфікація. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2002. Вип. 37. С. 315-319.
19. Кулинич П. Право земельного сервітуту: поняття, види та порядок реалізації. *Юрид. журнал*. 2003. № 10 (16). С. 64-68.
20. Луць В. В. Про деякі новели у правовому регулюванні спільної власності за новим Цивільним та Сімейним кодексами України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. С. 17-22.
21. Мандрика Л. М. Обмежені речові права у новому Цивільному кодексі України: їх значення, особливості та відмінності. *Науковий вісник Львівського державного ун-ту внутр. справ*. 2006. С. 82-91.
22. Михайленко О. О. Речово-правові обмеження права приватної власності за стародавнім римським та сучасним цивільним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Нац. юрид. академія України імені Ярослава Мудрого. Запоріжжя, 2003. 224 с.
23. Нагнибіда В. І. Теоретико-правові аспекти на чужі речі. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. 2006. Вип. 3. С. 266-275.
24. Новицька М. Становлення поняття «власність» в історичній ретроспективі. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. Вип. 21. С. 331-336.
25. Підпригора О. Речові права на чуже майно за новим Цивільним кодексом України. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 4 (35): 2003. С. 149-156.
26. Підпригора О. А. Речові права на чуже майно. *Українське комерційне право*. 2004. № 4. С. 7-8.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України.
<http://www.president.gov.ua/>

3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
<http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. <http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. <http://www.ccu.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. <http://www.ombudsman.kiev.ua/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень: <http://reyestr.court.gov.ua/>
8. Сайт Будинку компаній Великої Британії. Британські модельні статuti:
<https://www.gov.uk/guidance/model-articles-of-association-for-limited-companies>